

Manjšinski kongres v Trbižu uspel!

Kongres v Trbižu: Podpredsednik FUENS dr. Vospernik, dr. Prunč, predsednik FUENS senator dr. Volgger in glavni tajnik FUENS dr. Skadegard (od leve na desno). Foto: Trenkwalder

Pokrajinski kongres narodnostnih skupin v Trbižu je bil popoln uspeh tako po številu zastopnikov posameznih skupin, ki živijo v prostoru Alpe-Jadran, kakor tudi po vsebini predavanj in živih razgovorih. Danes objavljamo le del predavanj in del poročil, ki so jih dali zastopniki, v naslednjih številkah lista bomo s temi poročili nadaljevali.

Pozdravne besede dr. Reginalda Vospernika, podpredsednika FUENS, ob priliki otvoritve kongresa narodnih skupnosti Alpe-Jadran, 8. 9. 1972, v Trbižu

Dovolite, spoštovani udeleženci kongresa in častni gostje, da naslovim na vas nekaj pozdravnih besed. To bom storil v svoji materinščini, kajti načelno bo na kongresu govoril vsakdo v svojem materinskem jeziku. Tu v trojezičnem Trbižu, v trojezični Kanalski dolini, kjer so se že v preteklih stoletjih najbolj neposredno srečavali ljudje raznih jezikov in raznih kultur, v Kanalski dolini, ki je bila nekaj v avstro-ogrski monarhiji koroška mejna dežela, kjer še danes čuješ na trgu, v trgovini, na cesti ljudi, ki ti skorajda v enaki meri obvladajo italijanščino — državni jezik — in slovenščino ter nemščino — jezika prednikov in sosedov onstran državnih meja, tu v trojezičnem Trbižu torej se odigrava naš mednarodni simpozij etničnih skupnosti; zavedamo se ob tem dejstva, da geopolitični prostor Alpe-Jadran ne pomeni le kulturne, gospodarske, alpinistične in turistične težnje po čim uspešnejšem integracijskem procesu, ampak naj družji v skupni volji in skupnem prizadevanju tudi narodne skupnosti v tem budnem evropskem trikotu.

Rosenwirtha iz Trbiža, deželnega svetnika Rudolfa Galloba, ki je zastopal deželnega glavarja Hansa Simo ter drugega predsednika koroškega deželnega zbora dr. Wolfganga Mayrhoferja. Avstrijsko ligo za človekove pravice je zastopal njen odbornik Feliks J. Bister.

DEŽELNI SVETNIK GALLOB JE V SVOJEM POZDRAVNEM GOVORU MED DRUGIM IZJAVIL:

V taki zvezi se mi zdi prav delovanje vaše organizacije potrebno in plodno, ker sloni na podlagi svetega prepričanja o pravici vseh ljudi, da gojijo kulturne dobrine, ki so jih prejeli od prednikov, jih ohranjajo in da govoriyo svoj jezik. Danes ponovno ugotavljam, da si sme lastiti narodnostna večina pravico do vlade v deželi z jezikovno mešanimi predeli samo tedaj, če dokaže veličino in zrelost v tej obliki, da prepusti manjšini njeno narodnost, njen jezik in njene posebnosti in da je pripravljena, da vključi njene kulturne predstavnike v celotni načrt kulturnega dogajanja.

Telegram predsednika vlade Furlanije-Juljske krajine Alfreda Berzantija:

Ob odhodu v inozemstvo sem prejel vaše vladno osebno povabilo za udeležbo v Trbižu jutri, 8. t. l., za slavnostno otvoritev regionalnega kongresa FUENS.

S prirčno zahvalo sporočam, da bo navzoč asesor za javna dela dr. Luigi Masutto kot zastopnik regionalne vlade Furlanije-Juljske Benečije pri otvoritveni slavnosti.

Izrekam kar najprirčneje želje za korigirno delo te važne ustanove in vas najlepše pozdravljam.

Alfredo Berzanti

ČLAN VLADE FURLANIJE-JULJSKE BENEČIJE DR. LUIGI MASUTTO

je v svojih pozdravnih besedah, ki jih je občinstvo vzelo na znanje z velikim zadovoljstvom, poudaril, da se je glede položaja manjšin dosti spremenilo, odkar je Italija decentralizirana država in so dosti večje pristojnosti pri regionalnih vladah. Kljub temu pa regija nima vseh pravic, kajti nekatera neresena vprašanja narodnih skupnosti spadajo v rimsko kompetenco. Masutto je poudaril bogastvo kulturnih prizadevanj v svoji deželi in izrecno pozdravil delovanje unije na manjšinskem kongresu.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Jonas v Jugoslaviji

V sredo je prispel v Beograd na tridnevni obisk avstrijski državni predsednik Franz Jonas. Z jugoslovanskim predsednikom Titom se bo avstrijski državni poglavar pogovarjal o perečih vprašanjih, ki se tičejo obeh držav, med njimi verjetno tudi o vprašanju slovenske manjšine v Avstriji in pa o prepovedi vsakršne dejavnosti terističnih organizacij v Avstriji. Načeli bodo gotovo tudi svetovne probleme.

Senator Dr. Brugger: Die zweisprachigen Ortstafeln kosten den Staat nichts

NT: Herr Senator, wir haben im Rahmen des FUEV-Regionalkongresses über Zweisprachigkeit im allgemeinen und über die verwaltungsmäßige Durchführung der Zweisprachigkeit in Minoritätenbereichen gesprochen. Sie wissen, daß konkret der Ortstafeln erwähnt wurde — Prof. Veiter hatte dazu Stellung genommen. Es würde uns Ihre Meinung zu diesem jüngsten Gesetz der österreichischen Bundesregierung sehr interessieren.

BRUGGER: Ich bin der Auffassung, daß eine solche Forderung der slowenischen Minderheit dem österreichischen Staate und dem Lande Kärnten beileibe nichts kostet. Im Gegenteil: Ich bin der Meinung, daß man gerade in Österreich, wo wir doch Beispiele der Toleranz haben, gerade was die slowenische Minderheit betrifft, außerordentlich tolerant sein soll und hinsichtlich der mehr formellen als substantziellen Wünsche Entgegenkommen zeigen soll. So scheint es mir, wenn es sich um die Frage der doppelsprachigen Bezeichnungen dieserorts handelt. Und ich bin sogar der Meinung, daß man hier nicht kleinliche Streitereien aufführen und daß man hinsichtlich der Wünsche der örtlichen Bevölkerung fürwahr großzügig sein soll.

NT: Wie würden sie in diesem Zusammenhang den politischen Aspekt dieser Ortstafelnregelung, daß man nämlich in Kärnten erklärt, die Anbringung doppelsprachiger Ortstafeln Jugoslawien in seinem ehemaligen, aber mit der Unterzeichnung des Staatsvertrages aufgegebenen Anspruch auf das Südkärntner Gebiet Vorschub leisten würde.

BRUGGER: Ich glaube gar nicht, daß hier von einer Vorschubleistung gesprochen werden kann, sondern ich bin im Gegenteil der Auffassung, daß eine Minderheit in einem Staate, auch in Österreich, eine Bereicherung der kulturellen Betätigung, des kulturellen Lebens darstellt und daß man einer solchen Minderheit so gut als es irgendwie geht, entgegenkommen soll und man muß dies unter Beweis stellen, besonders wenn es sich um wirklich kleine Wünsche handelt. Ich glaube nicht, daß hier irgendein negativer Einfluß, wenn man ihn von seiten Österreichs als solchen beurteilen möchte, gegenüber Jugoslawien da wäre. Schließlich und endlich hat jedes Grenzvolk — und wie sie wissen, die Grenzen sind nun einmal Nahtstellen — Recht auf die Ausübung ihres kulturellen Lebens. Ich glaube, hier handelt es sich um einen so einfachen Wunsch, daß ich diese Befürchtung in Österreich nicht verstehen kann.

NT: Herr Senator, ich hätte zu diesem Problem noch eine kurze Frage: Sie wissen, daß es umstritten ist, was man unter topographischen Aufschriften versteht. Es wurde auch im Rahmen dieses Kongresses darüber gesprochen, daß es sich eigentlich nicht nur um Ortstafeln handelt, sondern auch um die Bezeichnungen auf öffentlichen Gebäuden, an Bahnstationen usw. Welche Meinung vertreten sie hier?

BRUGGER: Ich würde hier sogar so weit gehen und sagen, daß derjenige den Namen des Gasthauses in slowenischer Sprache allein hinaufsetzen kann, der sich als Slowene fühlt und das gerne tut. Ich würde da nicht einmal so sehr auf die Formalität der Zweisprachigkeit appellieren.

NT: Es wurde auch der Aspekt genannt, daß eine Doppelsprachigkeit die Verwaltung um etliches belastet, von den Mehrkosten ganz zu schweigen. Sie haben hier durch das Südtiroler Biespiel eine ausgezeichnete Vergleichsmöglichkeit. Wie sind Ihre diesbezüglichen Erfahrungen in Südtirol?

BRUGGER: Es darf eine solche Frage nicht in eine Geldfrage münden. Ich muß zugeben, daß die zweisprachige Verwaltung, sozusagen der gleiche Gebrauch beider Sprachen schon finanziell etwas belastender sind, auch alle damit verbundene Bürokratie. Aber nach meinem Dafürhalten dürfte ein Recht, daß eine Minderheit beansprucht, nicht eine Frage des Geldes werden. Man darf daraus nicht eine Frage von Staatsfinanzen machen.

NT: Herr Senator, wir danken Ihnen für die Beantwortung dieser Fragen.

Za NT se je pogovarjal Feliks J. Bister.

Regionalni kongres in koroški Slovenci

Na kongresu Federalistične unije evropskih manjšin je podal poročilo o narodno-političnem položaju koroških Slovencev dr. Valentin Inzko, podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev. Zavzel je stališče do trenutno najbolj perečega deželno-političnega problema, vprašanja uresničitve določil državne pogodbe v zvezi z dvojezičnimi krajevnimi napismi. Dr. Inzko je dejal:

Trenutno narodno-politični položaj označuje na Koroškem spor med Nemci in Slovenci zaradi uresničitve določil avstrijske državne pogodbe v zvezi z dvojezičnimi krajevnimi napismi. Slovenska krajevna imena, ki jih je označil nekdanji avstrijski kancler dr. Josef Klaus na proslavi koroških Slovencev ob priliki praznovanja 20-letnice ustanovitve Druge avstrijske republike in desetletnice podpisa državne pogodbe kot posebno značilnost in obogatitev za našo deželo, so danes osporavana, kljub temu da jih slovenska manjšina uporablja že skozi stoletja. Ne le to, število vasi, katere naj bi dobile tudi dvojezične krajevne napise, je bilo z zakonom, sklenjenim po avstrijskem parlamentu, skrženo na 205 vasi oz. naselij. To pa je protustavno in ne odgovarja ne črki in ne duhu avstrijske državne pogodbe.

Člen 7 jasno določa, da se je Avstrija obvezala, uresničiti slovenske krajevne napise v vseh upravnih in sodnih okrajih s slovenskim ali mešanim prebivalstvom, torej v velikovškem okraju, v okrajih Celovec in Beljak podeželje ter v okraju Šmohor, vsekakor na ozemlju, ki je splošno znano kot dvojezično ozemlje.

Še preden je sklenil avstrijski parlament 6. julija 1972 zakon o dvojezičnih topografskih napisih, sta zavzeli obe osrednji organizaciji koroških Slovencev — Narodni svet in Zveza slovenskih organizacij — do osnutka obširno stališče. V vlogi, ki sta jo naslovili na avstrijsko vlado, je bilo predvsem poudarjeno:

1. Območje, na katerem namerava Avstrija uresničiti dvojezične napise, ne odgovarja tozadevno jasnim določilom državne pogodbe. Najmanjša upravna enota je občina, ne pa vas.
2. Podlaga, na kateri želi država uresničiti dvojezične napise, je ljudsko štetje iz leta 1961. Prav to ljudsko štetje pa je močno osporavano ter so navedli koroški Slovenci v posebni spomenici vrsto primerov, ki dokazujejo, pod kakšnim pritiskom se je izvedlo ljudsko štetje leta 1961. Ne le to, uradni krog — med njimi tudi avstrijski notranji minister — so pred ljudskim štetjem izrecno poudarjali, da to štetje glede na občevalni jezik ne pomeni nobenega ugotavljanja manjšine.
3. Osebe, ki so navedle pri ljudskem štetju kot občevalni jezik „Windisch“ brez povezave ali v povezavi z nemškim jezikom pri 20% ključu zakonodajalec ni upošteval, temveč so bile te osebe prištete k nemškogovorečemu prebivalstvu. Na ta način je bilo slovensko prebivalstvo številčno še bolj skrženo.

Kljub temu, da vlada v nobenem oziru ni upoštevala slovenskih predlogov in argumentov, zadržanje na slovenski strani po sklenitvi zakona o dvojezičnih napisih ni bilo odklonilno, temveč smo videli koroški Slovenci tozadevno v zakonu prvi poizkus reševanja nedvomno kočljivega vprašanja, saj je šlo za izvedbo obveznosti, ki jo je skušala rešiti Avstrija šele po 17 letih, odkar je bila podpisana avstrijska državna pogodba.

Treba je bilo miriti tudi nemško-nacionalistične kroge, ki jim je bila še ta minimalna rešitev preveč. Tako je izjavil koroški deželni glavar Hans Sima v deželnem zboru, da Avstrija glede zagotovitve pravic slovenski manjšini ni v zaostanku 17 let, temveč gre pri tem za obveznosti, ki segajo nazaj nad 50 let. „Domovinska zvestoba Korošcev obeh jezikov je pomagala zagotoviti pri plebiscitu 1920 enotnost Koroške“, je dejal deželni glavar, „kajti celo nemško-nacionalno usmerjeni koroški zgodovinar Martin Wutte je mnenja, da je bila od približno 22.000 za Koroško oddanih glasov skoraj polovica — torej 10.000 — oddanih od volilnih upravičencev s slovenskim občevalnim jezikom. Ti glasovi so bili gotovo oddani v zaupanju

v tik pred glasovanjem oddano obljubo koroškega deželnega zbora, da bo Avstrija ‚sedaj in vsekdar‘ varovala jezikovne in nacionalne značilnosti slovenske manjšine.“

Poslevočedi predsednik koroškega deželnega šolskega sveta, deželni poslanec Josef Guttenbrunner, pa je ob priliki razprave v koroškem deželnem zboru izjavil, „da bi dobila leta 1955 vsaka avstrijska vlada mandat, prevzeti nase še večje obveznosti, kot jih je podpisala tedanja vlada v državni pogodbi tudi glede vprašanja zaščite manjšin, samo da bi se znebila Avstrija čimprej zasedbenih sil... Jugoslavija je avstrijske meje priznala, Slovenci so lojalni državljani Avstrije“. V zvezi z ugotavljanjem manjšine, ki ga nekateri na Koroškem zahtevajo, pa je Guttenbrunner dejal, da takega tajnega ugotavljanja ni mogoče izvesti, ker bi bilo v volilni borbi povezano z umazanijo, ki je na Koroškem v tej obliki doslej še ni bilo.

Socialistična stranka Avstrije je izdala za svoje sodelavce na Koroškem brošuro, s katero je prikazala pod političnim in zgodovinskim vidikom predvideno uresničenje dvojezičnih topografskih napisov v luči dogodkov 1972 (zakon o dvojezičnih napisih), 1955 (podpis avstrijske državne pogodbe), 1945 (zasedba južne Koroške po Jugoslaviji) in 1920 (koroški plebiscit).

Čisto v nasprotnem duhu pa je treba razumeti smernice za izvedbo dvojezičnih napisov, ki jih je sprejela avstrijska vlada na svojem zasedanju 24. julija 1972. V seznamu slovenskih krajevnih imen je izmaličenih skoraj 50 imen vasi, dvojezične krajevne napise pa naj bi dobile le vasi, kjer so bile krajevne table tudi že sedaj.

Te smernice avstrijske vlade so izzvale ponoven ugovor obeh osrednjih organizacij

Situacijsko poročilo dr. Bratuža na kongresu FUENS-a Slovenska manjšina v Italiji

Slovenski narod danes strnjeno živi v republiki Sloveniji v Jugoslaviji. Le nekateri njegovi deli so izven matične domovine, in to v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

Slovenci v Italiji prebivajo v pokrajinah Trst, Gorica in Videm. Do leta 1918 so tržaški in goriški Slovenci spadali pod habsburško Avstrijo, beneški Slovenci pa so že od leta 1866 pod Italijo.

Od leta 1964 pa so vsi Slovenci v Italiji tudi upravno-politično združeni v avtonomni deželi Furlaniji-Juljski Benečiji, s čimer je dana možnost večje povezave in skupnega delovanja.

Slovenci so začeli naseljevati to ozemlje kmalu po letu 568. Naselili so se v Kanalski dolini (današnja meja med Italijo, Jugoslavijo in Avstrijo) okoli leta 625, nato v Reziji, Beneški Sloveniji, Brdih, na Goriškem, na Krasu do tržaške obale in do reke Dragonje v Istri.

Slovenska manjšina v Italiji ne uživa povsod enakih pravic. Medtem ko imajo tržaški Slovenci — vsaj formalno — ugodnosti Posebnega statuta Londonskega memoranduma, krije goriške in tudi beneške Slovence le generična izjava šestega člena republiške ustave („Republika štiti s posebnimi določili jezikovne manjšine“) ter tretjega člena deželnega statuta („V deželi se priznava enakost pravic in ravnanja vsem državljanom, naj pripadajo kateri koli jezikovni skupini, z zaščito njihovih etničnih in kulturnih značilnosti.“) Zato pa vsi Slovenci složno, v treh pokrajinah dežele Furlanije-Juljske Krajine zahtevajo za vse veljavni splošni zaščitni zakon, in to že od leta 1947 v peticijah na rimski parlament.

SLOVENC V TRŽAŠKEM. Mednarodni položaj Trsta je prišel v ospredje predvsem po zadnji vojni, ko so se velesile odločile, da ustanovijo Svobodno tržaško ozemlje (STO) leta 1947 v okviru OZN, ki bi morala nato imenovati guvernerja. Ustanovljeni sta bili dve področji: cona A pod angloameriško upravo in cona B pod jugoslovansko upravo. Po zaporedju raznih mednarodnih in meddržavnih zapletljajev sta se rimska in beograjska vlada odločili, sporazumno z Veliko Britanijo in ZDA, za novo rešitev, ki se je izkazala v Londonskem sporazumu (Memorandum) iz leta 1954, po katerem je prišla cona A pod italijansko upravo, medtem ko je cona B ostala pod jugoslovansko administraci-

koroških Slovencev, v katerem je enoumno poudarjeno, da smernice zvezne vlade ne pomenijo izvršitve zakona z dne 24. julija 1972, temveč njegovo popolno izvotlitev.

V zvezi s trenutnim narodno-političnim položajem v deželi je izrazil zvezni kancler dr. Bruno Kreisky v intervjuju s sodelavcem ljubljanskega „Dela“ ponovno pripravljenost zvezne vlade za razgovore s predstavnikami slovenske manjšine. Pri tem je Kreisky izrecno poudaril, da v okviru posebne komisije, ki jo namerava vlada na pobudo slovenske manjšine uresničiti. „Ta komisija,“ je dejal dr. Kreisky, „bo vedno predstavljala možnost za pogovore z vlado.“

Dejstvo, da doslej v avstrijskem parlamentu še ni bil sprejet zakon, v katerem bi bilo upoštevano slovensko stališče, nujno terja globalno razpravo o vseh vprašanih člena 7 državne pogodbe. Kako daleč je privedel dosedanji način reševanja manjšinskih vprašanj po Avstriji, je razvidno iz vsebine zadnje vloge, ki sta jo naslovila Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na zvezno vlado. V vlogi je rečeno: „Zaradi tega smo primorani, da se potrudimo za avtoritativno in avtentično interpretacijo določil člena 7 državne pogodbe, posebno 3. odstavka, v smislu člena 35 avstrijske državne pogodbe.“

Avstrija se je kot partner Pariške pogodbe in kot zaščitnik nemške narodnostne skupnosti na Južnem Tirolskem zavzemala pred Združenimi narodi in na drugih pristojnih mestih pogumno, dosledno, vztrajno in uspešno za pravice svoje manjšine. Isto doslednost smemo pričakovati glede uresničitve manjšinskih določil člena 7 državne pogodbe od Avstrije, ki so ji zaupale države v svetu mesto generalnega tajnika Združenih narodov in uživa zaradi tega tako zaupanje Zapada kot Vzhoda.

Priložen je bil še posebni statut za manjšine. V praksi pa je bila italijanska zakonodaja raztegnjena na cono A, jugoslovanska pa na cono B.

Edini uradni vir o številu Slovencev na Tržaškem ozemlju je ljudsko štetje iz leta 1961, iz katerega izhaja, da je na Trž. ozemlju 25.582 Slovencev. Omenjeno število pa je jematelo zelo previdno, v kolikor je premnogo negativnih (in dognanih) faktorjev, ki lahko iznakažejo resnično sliko, izhajajočo iz štetja samega. Mnogo je namreč negotovih statističnih podatkov, ki lahko včasih potvori dejansko odločitev vprašanih. Na vsak način lahko trdimo, da je vseh Slovencev v Italiji, v vseh treh pokrajinah dežele 100.000.

Šolski položaj na Tržaškem je kar ugoden, saj se je npr. v šolskem letu 1971/72 v slovenske šole vpisalo 2355 učencev. Število vpisanih pa teži k naraščanju. Na Tržaškem so naslednje slovenske šole: klasični in znanstveni licej, učiteljske, trgovski tehnični zavod, strokovni zavod, posamezne srednje šole, osnovne šole in otroški vrtci. V Trstu obstaja zelo živahno kulturno življenje, imamo Stalno slovensko gledališče, mnogo kulturnih in drugih društev. Imamo radijsko postajo v slovenskem jeziku (pod nadzorstvom RAI). Izhajajo slovenski dnevnik (Primorski dnevnik), tednik (Novi list), politični mesečnik (Demokracija), kulturne revije (Mladika, Most, Zaliv, Dan), petnajst-dnevnik (Delo), tednik AGI (novice), deželni Vestnik (neuradni prevod) itd. Imamo še druge publikacije, kot npr. mladinske (Pastirček, Galeb). V skoraj vseh župnijah je slovensko bogoslužje. Poleg tega obstajajo pevski zbori, dramske skupine, glasbene šole, godbe, mladinske in športne organizacije.

Obstajajo tudi gospodarske, socialne, pravne, sindikalne in dobrodelne organizacije, oz. ustanove. Za študente je precej dijaških domov. Glavni kulturni organizaciji sta „Slovenska prosveta“ ter „Slovenska prosvetna zveza“. Slovenci imajo tudi mnogo župnijskih domov in moderno veliko dvorano (Kulturni dom).

Tržaški Slovenci imajo nadalje zelo živahno politično dejavnost, ki je bila po vojni zelo težavna zaradi spopada s komunizmom. Danes imamo nekako zvezo slovenskih demokratičnih strank, Slovensko skup-

nost, ki jo sestavljajo naslednje stranke: Slovensko ljudsko gibanje (katoliška), Slovenska krščansko-socialna zveza, Slovenska narodna obrambna skupina, ter od zunaj, ampak v povezavi s Slov. skupnostjo, Slovenska demokratska zveza in Slovenska levica. Slovenci marksističnega naziranja pa so v glavnem vključeni v KPI (izvolijo tudi svojega poslanca), PSI, PSIUP in delno v PSDI. Samo Slovenska skupnost je edina politična sila, ki se v glavnem bori za zadeve slovenske manjšine. Pri zadnjih deželnih volitvah je dosegla 7.816 glasov in ima tako v povezavi s SDZ v Gorici svojega predstavnika v deželnem zboru. Poleg tega ima svojega predstavnika v tržaškem občinskem svetu (ki je tudi član odbora), v pokrajinskem svetu (tudi odbornik) in poleg tega še dva izmed šestih županov pokrajine (Devin-Nabrežina in Repentabor) ter mnogo svetovalcev v drugih slovenskih občinah (Zgonik, Dolina).

SLOVENC V GORIŠKEM. Slovenci na Goriškem predstavljajo del slovenske manjšine v Italiji, kamor je skupno s tržaškimi Slovenci prišla po mirovni pogodbi leta 1918. Medtem ko je do konca druge svetovne vojne goriška pokrajina obsegala še vse današnje kraje Slovenskega primorja pod Jugoslavijo, ima danes goriška provinca omejeno področje. Dve tretjini nekdanjega ozemlja s slovenskim prebivalstvom je prišlo pod jugoslovansko oblast.

Slovenci na Goriškem danes strnjeno živijo v občinah Gorica, Števerjan, Sovodnje, Doberdob. Slednje tri imajo tudi slovenskega župana in slovensko upravo. Poleg tega pa je precej Slovencev v teh posameznih večjih občinah pokrajine: Dolenje, Krmín (Cormons), Gradiška (Gradisca), Zagraj (Sagrado), Ronke (Ronchi), Tržič (Monfalcone), Gradež (Grado). Po neuradnih cenitvah je Slovencev na Goriškem približno 20.000.

Kako se predvsem kaže obstoj slovenske skupnosti na Goriškem?

Goriški Slovenci so vedno imeli visoko stopnjo narodne zavesti, kar je izpričala tudi njih nad stoletna kulturna tradicija. Že v dobi reformacije je v Gorici pridigal v slovenskem jeziku oče slovenske književnosti Primož Trubar. Od tedaj dalje beleži slovenska kulturna zgodovina tudi na Goriškem vse stopnje svoje rasti do sodobnosti, saj je prav Goriška dala slovenski kulturi zaslužne predstavnike na vseh področjih duhovnega ustvarjanja, od literature do glasbe, do likovne umetnosti, znanosti, cerkvenega življenja, družbenih ved in politike. Tudi danes se obstoj slovenske manjšine kaže v številnih obrisih. Ena izmed prvih in najvažnejših je slovensko šolstvo, ki ga je fašizem nasilno ukinil leta 1924. Danes imamo v Gorici vse slovenske osnovne in srednje šole. V Gorici delujejo te slovenske šole, priznane z državnim zakonom iz leta 1961: otroški vrtec (3), osnovna šola (2) ter po ena srednja šola, klasična gimnazija-licej, učiteljske in trgovski strokovni zavod. V ostalih predelih goriške občine, kjer v glavnem živijo Slovenci (Pevma, Šentmaver, Podgora, Štandrež) delujejo prav tako slovenski otroški vrtci in osnovne šole. Enako v vseh zgoraj omenjenih slovenskih in nekaterih jezikovno mešanih občinah.

Slovenci na Goriškem imajo bogato kulturno življenje. Najpomembnejši je delež katoliškega kulturnega kroga, ki ima svojo veliko dvorano s prostori in igrišči. Osrednja kulturna centrala je Zveza slovenske katoliške prosvete (ZSKP), ki povezuje in vodi delovanje posameznih društev in pevskih zborov v Gorici in ostalih krajih pokrajine. Levičarski Slovenci pa imajo svojo „Slovensko prosvetno zvezo“ (SPZ).

V Gorici izhajajo zelo razširjen tednik „Katoliški glas“, ki pa je namenjen enako tržaškimi in ostalim Slovincem. Na Goriškem je še pestro delovanje mladinskih, verskih in športnih skupin ter dobrodelnih ustanov. Zelo je razvito tudi versko življenje s slovenskim bogoslužjem v Gorici in v posameznih župnijah.

Za dijake skrbijo nekateri slovenski dijaški zavodi.

SLOVENC V VIDEMSKI POKRAJINI so pod Italijo že od leta 1866. Nikdar niso imeli in tudi danes nimajo pouka v materinem jeziku, ker velja šolski zakon iz leta 1961 le za goriško in tržaško pokrajino. Beneške Slovence je vedno branilo in ohranilo v glavnem delo tamkajšnjih slovenskih duhovnikov, kar je značilno še danes. Slovenska beseda se ohranja predvsem v cerkvi, v zadnjih letih le so se pojavile tudi nekatere domače prosvetne skupine, ki se morajo boriti z velikimi težavami.

Ob robu povedano

ČESTITKE K JUBILEJU ...

so običajne, zlasti pa tedaj, ko se praznuje 60-letnica obstoja Slovenskega kulturnega društva na Koroškem. Tako imajo te čestitke vsekakor razveseljivo obliko, čeravno so po svoji vsebini prav različne: govori, pesmi, deklamacije, priznanja itd. Nad vse razumljivo, saj je to, kot že zgoraj omenjeno, običajno. Seveda bi morala zdrava pamet narekovati vsakemu človeku, da se ravno na takšno — za Koroško redko proslavo — povabijo tudi gostje, zlasti pa tisti, ki so neposredno prizadeti, torej tudi tisti koroški kulturni krogi, ki so enakovredni z drugimi. Jasno, a ne za koroške Slovence ...

Na žalost smo zopet doživeli trenutke, v katerih se je ponovno pokazala stara rana koroških Slovencev: namreč, tista nesrečna zmešnjava narodne kulture s politiko, ki ni narodna. Zakaj, za vraga, noče ali ne sme kulturno društvo, ki je sicer vključeno v Slovensko prosvetno zvezo, povabiti na takšno proslavo tudi zastopnike sosedne kulturne organizacije? Kako je mogoče, da daje vodstvo strešne organizacije navodila, ki so neustrezna in nepravilna? To ni skupnost in ne sodelovanje, ko v obratnem slučaju sicer ostane vabilo brez odmeva in se potem pravi, da takšna vabila niso običajna. Zakaj se smejo vabiti zastopniki samo ene politične organizacije, druge pa ne? In če je že res tako, potem naj se pove društvenim članom jasno, da oni niso ustvarjalci kulturne dejavnosti vseh koroških Slovencev, temveč zlorabljeni objekti v prid politične kariere nekaterih ideologov.

Zato je društveni predsednik tudi v črno zadel, ko je povedal v pozdravnem govoru, naj bi bila kultura nosilec narodne zavesti, sa je žalostno dejstvo, da more koroški Slovenec iskati svojo narodno zavest samo še na področju kulture. Ne moremo verjeti, da so naši narodni očetje že pozabili, da narodna zavest nima samo kulturnega aspekta, temveč tudi gospodarskega in političnega. Skrajni čas bi bilo spoznanje, da je svoboda do samostojnega političnega udejstvovanja koroških Slovencev ravno tako potrebna kot sodelovanje vsakega zavednega Slovenca v slov. kulturnih organizacijah.

Samo tedaj bomo omogočili pozitivni kulturni razvoj koroških Slovencev, če bomo znali dati vsakemu človeku svoje mesto, tudi v narodno-političnih zadevah! To seveda ni samo v interesu neumornih kulturnih delavcev Slovenskega prosvetnega društva v Bilčovsu, temveč tudi v interesu vseh slovenskih kulturnih organizacij na Koroškem. Saj pričakujemo še več takšnih proslav ...

Društvenik

RADIŠE

(Slovo vzorne učiteljice)

Z začetkom novega šolskega leta se je poslovila od nas in naše šole v Dvorcu g. učiteljica Milica Hrovat. Na našo šolo je prišla pred 8 leti kot ena izmed prvih absolventov Slovenske gimnazije v Celovcu, ko je bila leta 1963 prva matura. Po enoletnem tečaju na celovški pedagoški akademiji je bila leta 1964 prvič nastavljena pri nas in ostala tu do letos, potem ko se je preselila v lastni novi dom, ki sta ga zgradila z možem Jožkom v njegovi domači, rojstni vasi in fari v Št. Lenartu pri Sedmih studencih. Tam je nastopila z novim šolskim letom tudi službo na ljudski šoli. Čestitamo Šentlenarčanom, da so dobili vzorno in vestno, verno in zavedno učiteljico in vzgojiteljico.

Radišani se je bomo še dolgo spominjali v hvaležnosti kot dobre in vestne vzgojiteljice naših najmlajših. Hvaležni smo njej tudi za vzorno in zgledno deklasično življenje. Zadnja leta sta kot zakonca tudi redno obiskovala božjo službo in še drugim s svojim avtom krajšala in lajšala dolgo pot v cerkev.

Ob tej priliki ji želimo mnogo uspehov pri šentlenarški mladini, obenem pa obilo sreče in božjega žegnaja v družini in v novem, lepem domu, ki sta ga tam z možem zgradila.

LIKOVNA RAZSTAVA

Poklicno društvo likovnih umetnikov Avstrije, deželna zveza za Koroško, bo odprla v petek, 15. septembra, ob 16.30, v Celovcu v Domu umetnikov razstavo slik, plastik in grafike.

Razstava bo odprta do 29. septembra, dnevno od 9. do 12. ter od 14. do 17. ure.

Rekord na pliberškem sejmu

Letni sejem na travniku je bil letos 3. in 4. septembra. Začel se je pa že v soboto, 2. septembra, popoldne s sprevedom vozov pliberških in okoliških proizvajalcev, od trga pred Grenzlandheimom skozi mesto na sejemski travnik.

Tvrde so svoje delavce in nameščence v to povorko povabile in jih na travniku nato pogostile. Podjetje pivovarna Sorgendorf je poleg aktivnih povabilo tudi upokojene bivše sodelavce; tako je bila njih vrsta najdaljša. Pred njimi je vozil pivovarski voznik z lepimi železnopolnimi konji, na vozu pa so imeli načepen sodček piva. V noše oblečene natakariče so prijazno ponujale osvežilno pijačo številnim gledalcem ob robu ceste.

Pred povorko je korakal predsednik tržnega odbora, občinski svetovalec Willi Čušnik, za njim pa je igrala libuška glasba na pihala, oblečena tokrat v podjunsko nošo. Na glavi so imeli širokokrajne črne klobuke, oblečeni so bili v sive kratke jopiče, bele srajce z rdečimi ruticami okrog vratu. Imeli so tudi „lajbič liep žameten“, črne hlače do kolena, modre nogavice in šolne na nogah. Med njimi je bilo tudi nekaj godcev ženskega spola, ki so se postavile v mini krilih.

Za godbo so korakali mestni in občinski svētiki z županom inž. Kristanom na čelu. Za njimi so šli člani pliberške skupine koroške Landsmannschaft. Bili so oblečeni v starosvetno podjunsko nošo in bili vseh vrst starosti: od mladih otrok do starih možev in babic. Letos so se jim pridružili tudi nosilci noš iz sosednje Labotske doline. Za tem sprevedom so se vrstili vozovi pliberških tovarnarjev in obrtnikov. Pred veliko šotornico libuške godbe so se na travniku razšli. Vozovi so se odpeljali nazaj v mesto, godba in ljudstvo pa je v šotorni lopu prisostvovalo svečani otvoritvi sejma.

Willi Čušnik je v imenu tržnega odbora pozdravil vse imenitnike, zastopnike sosednjih mest in občin, med njimi tudi zastopnike iz Slovenije, iz občine Ravne na Koroškem, g. generalnega konzula FLRJ Bojana Lubeja in predsednika kor. deželnega zbora dr. Wolfganga Mayrhoferja. Za njim je znani humorist, krojaški mojster in godec Adolf Wulc v vezani besedi dajal še nadaljna komična pojasnila, kar je vzbudilo mnogo smeha. Žeja je bila že velika, ko si je g. župan opasal bel predpasnik in načepil prvi sodček piva na letošnjem sejmu. Godba je zaigrala, ljudje pa so pili na zdravje in pričakali v zabavnem pogovoru pol deveto uro zvečer. Tedaj je zapakalo in zažvižgnilo kot nekaj v vojni. Začel se je

ognjemet. Vseh barv krogle so se razpokale na nebu in trosile mavrične zvezde padajoče nad sejmišče. Deset minut je trajala ta svečanost, nato je postalo nebo spet temno. Sejmišče pa je razsvetljevalo na tisoče električnih žarnic, pritrjenih na velokolesih, vrtljakih in ujčkah. Svetloba se je odbijala na brezštevilih zrcalih in brušenih steklih, nameščenih na orodju zabavnega parka. Iz več ut je bilo slišati plesno godbo, najbolj glasni so bili godbeni avtomati na avtodromih.

Večina ljudi je šla po ognjemetu domov spat, le mladina je ponekod vztrajala do zgodnjih ur nedeljskega jutra.

V nedeljo so se valile nepretrgane kolone avtomobilov iz vseh smeri neba v Pliberk. Iz Jugoslavije so vozili posebni avtobusi in tudi avstrijska pošta je vozila počtetvorjeno. Podjunska železnica je bila polno nabasana. Vse je čakalo na prenos tržne pravice — „fajunge“ — iz mesta na travnik. Pri glavni šoli so zbrali spreved, tokrat brez vozov. Na čelu je jahal srednjeveški vitez v oklepu, za njim je šel simboličen mestni sodnik nesoč mestno tržno pravico. Obdajali so ga štirje srednjeveško oblečeni borci s helebardami na ramenih, nato spet občinski odbor in pa Landsmannschaft iz Pliberka in Labotske doline.

Ko so „fajungo“ pritrtili ob utici na sejmišču, so vojaki zasadili helebarde z ostmi v trato in nato vsakega, ki je zašel v prostor med helebarde aretirali in zaprli v utico, iz katere so se morali nato z denarjem odkupiti. Najprej so prišli v zapor občinski očetje in nato k njim še marsikatera imenitna dama, kar je vzbudilo mnogo smeha.

Nato se je pričela splošna prodaja. Kramarjev je bilo letos ogromno. Sejmski komisar je moral načrtovati letos nove ulice stojnic. Predvsem je bilo storjene obleke, čevljev, posode in orodja cele gore. Kmetijskih strojev je bilo kar za celo razstavo. Ljudje so veliko kupovali, veliko se pa tudi razveseljevali. Krčmarske ute so bile vedno polne in ujčke ter vrtljaki so se venomer vrteli. Manj pa so ljudje hiteli gledat zverino, žensko nagoto in smrtne vozače na motorjih v jeklenih kroglah. To sedaj že doma v televiziji vidijo. Veliko pa so otroci pokupili pištol, da bodo doma igrali Bonanco.

Cariniki so povedali, da je v času sejma prestopilo državno mejo 20.000 Jugoslovancev s 3500 vozili. Če pristejemo k njim še dvojno število Avstrijcev, lahko rečemo, da je bilo letos na sejmu do 60.000 obiskovalcev.

Imamo novega župnika

Poteklo je že precej časa, odkar smo se zadnjič oglašili iz Št. Ruperta pri Velikovcu, ker je pač življenje potekalo bolj enolično.

Sedaj pa lahko poročamo našim bralcem veselo novico, da imamo zopet svojega dušnega pastirja. Ta je g. provizor Janez Komar, naš rojak, doma iz Kazaz v Podjuni. Gospod provizor je pri nas že dobro znan, ker je že od prerane smrti g. župnika dr. Zeichna, skoro vsako nedeljo z nami opravljal farno božjo službo.

Da bi farani izrazili svoje veselje ob njegovem prihodu med nas, so fantje nabasali topiče, cerkveni pevci pa so mu pod vodstvom g. Hrastnika zapeli podkornico. Pri tej priliki mu je bila izrečena tudi dobrodošlica.

V nedeljo, 3. septembra, ko je prvič daroval z nami sv. mašo, ga je v slovenskem jeziku pozdravil g. Pavel Kranjc. V svojem govoru se je spomnil tudi našega dolgoletnega župnika dr. Franca Zeichna, katerega je nemila usoda tako nepričakovano iztrgala iz naše srede. Od tistega časa je ležala na naših zvestih vernikih globoka žalost, ki nas je tlačila kot móra. Živeli smo v veliki negotovosti. Zato je naše veselje sedaj tem večje, ker smo prepričani, da smo dobili našemu župniku vrednega naslednika, s katerim upamo, da se bomo dobro razumeli.

Pri drugi božji službi je g. provizorja pozdravil Franci Rutter, ki je izrazil veselje nad njegovim prihodom in se mu zahvalil, ker se je odločil priti med nas in se žrtvovati za našo župnijo in ga tudi prosil za sporazumno sodelovanje. Ob tej priliki se je zahvalil tudi prevzvišenemu nadpastirju, da se je navzlic pomanjkanju duhovnikov odločil dati naši župniji stalnega dušnega pastirja. V imenu faranov je izrekel

zahvalo tudi g. dekanu iz Velikovca za njegov trud, kot predsednik, posebno pa še, da je pri škofu s svojo odločno besedo podprl našo prošnjo. Pozdravne besede je izrekel tudi predsednik deželnega zbora dr. W. Mayrhofer.

Po sv. daritvi smo v zahvalo zapeli pesem „Hvala večnemu Bogu“.

Našemu mlademu župniku želimo obilo zdravja in veselja ter mnogo veselja pri delu za božje kraljestvo. Obenem ga prosimo, da bi imel potrpljenje z nami, da bi v miru in slogi skupno reševali naloge, ki so nam naložene v čast Bogu in v zveličanje neumirajočih duš. Pa le malo je na tej revni zemlji čistega veselja, ki bi mu ne bila pri-mešana kapljica pelina.

Istočasno, ko je k nam prišel g. provizor, nas je zapustil p. Rovani in odšel na pliberško stran. P. Janez Rovani je bil pri nas blizu tri leta in se je zelo potrudil pri razlaganju božje besede kakor tudi za lepo oblikovanje božje službe. Pa tudi kot odlični spovednik je bil vedno radevolje na razpologu. Tiho je prišel k nam in tiho je tudi odšel. Naj mu bo na tem mestu izrečena iskrena zahvala in prisrčni Bog plačaj za vse, kar je pri nas dobrega storil. Na njegovi nadaljnji življenjski poti pa mu želimo obilo božjega blagoslova.

ŠT. VID V PODJUNI

22. avgusta so pokopali 80-letnega Franceta Smolnika, ki je zadnja leta zelo trpel. Zasluzi pa, da se ga po tej poti hvaležno spominjamo, ker se je v svoji mladosti več let veliko žrtvoval za društvo „Danico“.

France je bil prvovrsten igralec, režiser

Izlet na Jepo

Hočeš v prijetni mladinski družbi doživeti lep jesenski dan na JEPI, potem pridi k nam!

V nedeljo, dne 17. septembra 1972, se ob 3/47 zberemo v Spodnjih Borovljah (Ledince) pri cerkvi, tam bo sv. maša, nato pa skupni odhod na Jepo!

Obleci se za goro, ne za Celovec!

Na malico in na kapljico ne pozabi!

V upanju, da se boš temu vabilu odzval(a) Te pozdravlja Tvoje pokrajinsko vodstvo Katoliške mladine.

Sprejem pri deželnem glavarju Simi

V nedeljo dopoldan je udeležence kongresa sprejel v hotelu Warmbader Hof v Beljaških toplicah deželni glavar Hans Sima. V svojem nagovoru je dejal, da je on radevolje podprl ustvarjalne sile v naši deželi

Deželni glavar se pogovarja s pevci „Baških fantov“. Foto: Trenkwalder

ter da rešuje vprašanja manjšine v duhu strpnosti. Podpredsednik FUENS dr. Reginald Vospernik pa se je deželnemu glavarju zahvalil za njegovo podporo ter glede reševanja vprašanj slovenske narodne skupnosti dejal, da manjšina nima vedno občutka, da se njeni problemi rešujejo sporazumno z njo in ob njenem sodelovanju.

Sprejem so olepšali Baški fantje pod vodstvom Šimeja Triesniga, ki so doživeto zapeli nekaj pesmi v obeh deželnih jezikih.

Predstavniki manjšin v Bilčovsu

Udeležence kongresa je sprejel v nedeljo popoldan tudi podpredsednik Zveze slovenskih organizacij, koroški deželni poslanec, župan g. Hanzl Ogris. Na svojem domu v Bilčovsu je pozdravil udeležence kongresa v dvorani, kjer je bila pred kratkim proslava 60-letnice ustanovitve Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“. Poslanec Ogris je naglasil v svojem pozdravnem govoru, da ga veseli, če more v občini, v kateri se poslužuje 95 odst. prebivalstva slovenskega jezika ali obeh deželnih jezikov, pozdraviti predstavnike evropskih manjšin. V svojem nagovoru je prikazal gostom tudi strukturo občine ter z njo povezano narodnostno problematiko. „Sodelovanje društvenega pevskega zbora pri tem srečanju,“ je dejal Ogris, „pa naj nudi gostom ne le vpogled v slovensko kulturno življenje bilčovske občine, temveč Slovencev v deželi sploh.“

Predsednik Federalistične unije evropskih manjšin dr. Volgger se je zahvalil za prisrčen sprejem ter poudaril, da ga najbolj veseli direktni kontakt s slovenskim prebivalstvom tam, kjer je možno ujeti utrip narodove duše. Podpredsednik Federalistične unije evropskih manjšin dr. Reginald Vospernik pa se je zahvalil deželnemu poslancu za gostoljubnost, ki jo je izkazal udeležencem kongresa. Generalni tajnik Federalistične unije evropskih manjšin Povelj Skadegard pa je dejal, da ima vsaka manjšina bodočnost, če je v srcih njenih pripadnikov narodni duh čim globlje ukoreninjen.

Nato je prijetno domačnost in gostoljubje spremljala slovenska pesem, zapeta iz grl mladih kulturnih delavcev iz Bilčovsa. Odhajali smo v zavesti, da so se počutili predstavniki evropskih manjšin med Slovenci zares kot doma.

in njegov lepi bas smo radi slišali pri takratnem društvenem in mešanem zboru. Pel pa je tudi Bogu v čast.

Naj mu Bog vse bogato poplača in naj v miru počiva!

Darujte za tiskovni sklad!

Senator dr. Volgger: Boris Kraigher hätte für die FUEV Verständnis gehabt

Am Schluß des Kongresses Alpen-Adria baten wir den Präsidenten der FUEV, Senator Dr. Volgger aus Südtirol um ein Resümee

NAS TEDNIK: Herr Präsident dr. Volgger, der Kongreß nähert sich dem Ende. Wir glauben, dieser Kongreß entspricht ihrer Vorstellung, sie neigten schon immer in die Richtung der Regionalkongresse.

DR. VOLGGER: Ich habe immer die Meinung vertreten, daß Regionalkongresse vorteilhafter seien und daß man sich mehr auf diese ausrichten soll, da sich die einzelnen Probleme der in Europa lebenden Minderheiten sehr unterscheiden.

Die Stadt Tarvis eignet sich vorzüglich als Tagungsort des Regionalkongresses Alpen-Adria. Die in diesem Raum lebenden Volksgruppen konnten richtig zu Wort kommen, bei einem Gesamtkongreß wäre es nicht in diesem Ausmaße möglich gewesen. Ich habe festgestellt, daß der Kongreß hervorragend vorbereitet wurde, das Hauptverdienst gebührt meinem Vizepräsidenten Dr. Vospernik und seinen Mitarbeitern. Sie haben wirklich weder Mühe noch Arbeit gescheut, um diese Tagung entsprechend vorzubereiten.

Ich darf besonders die Anwesenheit hoher politischer Vertreter an diesem Kongreß hervorheben. Gerade ihre Teilnahme zeugt vom Wandel des Verhältnisses Staat—FUEV, also des Verhältnisses der Staaten zu der Vertretung der Minderheitsorganisation. Ich erinnere mich noch an das Verbot eines solchen Kongresses in Görz, obwohl die Teilnehmer schon an Ort und Stelle waren. Gute nehmen offizielle Vertreter der Region Friaul-Julisch Venetien und des Landes Kärnten am Kongreß teil. Sie begnügen sich nicht nur mit formellen Grußworten, sie bekunden auch ihr reges Interesse an der Minderheitenproblematik. Wir können sagen, daß ein entschiedener Wandel zum besseren Verständnis der Aufgaben der FUEV eingetreten ist.

Es hat den Anschein, daß es zu diesem Wandel in der SR Slowenien noch nicht gekommen ist. Da ich einer der Hauptbefürworter einer Teilnahme der Volksgruppen

aus der SR Slowenien an diesem Kongreß war, bedauere ich die Abwesenheit dieser sehr. Nach offizieller Darstellung liegen die Gründe in der Mitgliedschaft einiger Exilorganisationen in der FUEV, wie es z. B. die Vertretung der Kosovaren als die Vertreter der alb. Minderheit in SFRJ. Solange jugoslawische Exilorganisationen hier vertreten sind, hält man das Verbot der Teilnahme für die im Land lebenden Volksgruppen aufrecht.

Obwohl man daran Anstoß nimmt, schlage ich trotzdem vor, die im Land lebenden Volksgruppen zu den Kongressen zu entsenden. Ich bin davon überzeugt, das der einstige Vizepräsident der SFRJ und ehemaliger Innenminister Sloweniens Boris Kraigher, falls er noch lebte, der Ausreise zugestimmt hätte. Ich war mit ihm sehr eng befreundet und bin sicher, daß er Verständnis für diese besondere Lage gefunden hätte.

NAS TEDNIK: Wäre hier eine sogen. „chinesische Lösung“, darunter verstehe ich den Ausschluß der Exilvertretung und die Aufnahme der in der SFRJ lebenden Kosovaren, denkbar?

DR. VOLGGER: Laut unseren Satzungen wäre diese Lösung schwer denkbar und wir müssen uns an unsere Satzungen halten, wenn wir von den Staaten verlangen, daß diese sich an ihre Satzungen halten sollen. Als erster Schritt wäre die Anfrage, ob die SFRJ grundsätzlich bereit ist, ihre beiden Minderheiten, die im Lande selbst leben, zur FUEV zuzulassen. Dann erst können weitere Schritte unternommen werden.

NAS TEDNIK: Die Länder bekundeten am Eröffnungstag ihr Interesse an der Zusammenarbeit, sowie den Vorschlag der FUEV.

In den Resolutionen, die von den Vertretern der einzelnen Volksgruppen vorgebracht wurden, hat die FUEV nun ihren Teil getan. Es liegt nun an den zuständigen Regierungsstellen, daß die Vorschläge einer Lösung näher gebracht werden. Inwieweit werden sie nun bereit sein, es auch zu tun?

DR. VOLGGER: Die Lösung der meisten

Minderheitenfragen, die noch auf dem Tapet sind, ist nicht nur vom echten Willen der Landesregierung in Klagenfurt oder der Regionalregierung in Udine abhängig, sie muß auf gesamtstaatlicher Ebene getroffen werden. Ich bin sicher, daß sich beide Regierungen bei ihren Zentralregierungen für die Lösung der Resolutionsvorschläge bzw. Forderungen einsetzen werden.

Ich bin der Auffassung, daß eine Resolution als solche nicht genügt. Aufgrund dieser müßte man immer und immer wieder sowohl in Klagenfurt und Wien, als auch in Udine und Rom versprechen.

Um noch auf den sogen. Ortstafelkrieg

zu kommen, darf ich kurz Südtirol erwähnen. Nach der Anbringung der zweisprachigen topographischen Aufschriften gab es bei uns anfangs Verwunderung, besonders bei den Touristen und Kaufleuten aus dem Süden. Heute sieht man es als Selbstverständlichkeit an; dies würde auch in Kärnten so sein. Auch soll die vorgesehene Lösung keineswegs eine Endlösung sein, wie es LH Sima stets betont. Ich bin sicher, daß auch ein Gutteil des Mehrheitsvolkes sich bei nüchterner Überlegung der Berechtigung der Forderungen der Volksgruppe auf die Dauer nicht verschließen kann.

NAS TEDNIK: Herzlichen Dank, Herr Präsident.

Resolucija narodnostnega kongresa

Regionalni kongres federalistične unije evropskih narodnih skupnosti od 7. do 10. septembra v Trbižu se je temeljito bavil s položajem narodnih skupnosti v prostoru Alpe-Jadran.

Regionalni kongres je z zadoščenjem pozdravil navzočnost uradnih zastopnikov vlad pokrajine Furlanije-Juljske Benečije ter zvezne dežele Koroške, ter se jima zahvalil za zagotovila, da se hočeta obe deželni vladi zavzeti za rešitev še odprtih problemov narodnih skupnosti v njihovih področjih.

Regionalni kongres je soglasno prišel do sledečih izsledkov:

1. Udeleženci kongresa podpirajo pravično zahtevo Furlancev po izvedbi člena 6 italijanske ustave ter člena 3 avtonomnega statuta pokrajine Furlanija-Juljska Benečija, da bi predvsem določili natančno definicijo različnih narodnih skupnosti v pokrajini. Predvsem pa bi se moralo ustanoviti otroške vrce in ljudske šole, v katerih je zagotovljena vzgoja v furlanski materinščini.

2. Prav tako podpirajo udeleženci kongresa željo Slovencev v pokrajini Furlanija-Juljska Benečija po oblikovanju slovenskih oddaj v televiziji ter uvedbo slovenskega pouka v področjih videmske province, kjer prebivajo tudi Slovenci.

3. Udeleženci kongresa naslovijo na deželni odbor Tridenta ter na ministrski svet v Rimu prošnjo, naj bi se določba statuta o avtonomiji ter italijanske ustave končno uresničile v prid ladinske in nemške narodne skupnosti v provinci Trident.

4. Udeleženci so z zadovoljstvom vzeli na znanje zagotovilo avstrijskega zveznega kanclerja dr. Bruna Kreiskega, po katerem hoče zvezna vlada imenovati odbor, ki naj bi se bavil z vsemi odprtimi vprašanji slovenske narodne skupnosti. Udeleženci kongresa pričakujejo, da se bo ta odbor kmalu ustvaril kot stalna uredba, da se bodo vse obveznosti, ki izhajajo iz člena 7 avstrijske državne pogodbe, rešile v soglasju s slovensko narodno skupnostjo. Udeleženci kongresa se priključujejo zahtevi koroških Slovencev po učinkoviti podpori pri ustvaritvi lastnega kulturnega centra.

5. Udeleženci kongresa z obžalovanjem ugotavljajo, da Avstrija 17 let po podpisu Avstrijske državne pogodbe za gradiščanske Hrvate še vedno ni sklenila izvršnih zakonov k členu 7. Brez primernih zaščitnih določb za manjšinsko šolstvo, za uporabo hrvaškega jezika v javnem življenju ter brez zadostne finančne podpore kulturnega delovanja eksistenca hrvaške manjšine ni več zagotovljena.

Deželni glavar Hans Sima pri svojem nagovoru udeležencem manjšinskega kongresa v Trbižu, na sprejemu v Beljaških toplihah.

Foto: Trenkwaldner

Papež Pavel VI. na evharističnem kongresu v Vidmu

Jezik slovenskih vernikov na videmskem kongresu?

Uradno so sporočili, da se bo papež Pavel VI. v soboto, 16. septembra, udeležil osemnajstega evharističnega kongresa v Vidmu. Papež bo ob tej priložnosti obiskal tudi Benetke. Uradno poročilo Vatikana nadaljuje, da bo papež prispel v Videm v soboto popoldne in da bo ob 17. uri daroval sv. mašo. Svoje romanje bo zaključil še isti dan, kot je to običaj ob takih priložnostih. Papež ne bo prisostvoval zaključku evharističnega kongresa v nedeljo, 17. septembra, kateremu bo predsedoval njegov osebni poslanik kardinal Antonio Poma.

Komisije zasedajo

Razne komisije v okviru evharističnega kongresa zasedajo že precej časa. 16. aprila je bila prva verska svečanost v okviru kongresa v Ogleju, kjer so somaševali škofje iz dežel, ki so spadale nekoč pod cerkveno

jurisdikcijo oglejskega patriarhata. Navzoči so bili poleg italijanskih škofov še škofje iz Jugoslavije, Avstrije in Nemčije. Sedaj so v teku zadnje zaključne razprave, predavanja in posvetovanja o pomenu evharistije v krajevni skupnosti in pa seveda o njeni združevalni akciji ljubezni, ki naj zbliža vse narode ne glede na jezike, rase ali pa kakršne koli druge razlike. Program zadnjega tedna evharističnega kongresa kaže, da bodo zaključna kongresna dela naravnana bolj na pokoncilsko poslanstvo Cerkev kot pa na svečanosti in na teološka razmišljanja in pretresanja.

Razprave, sestanki, konference

Že od ponedeljka se vrstijo razprave, sestanki in konference, na katerih razpravljajo o problemih, kako pomagati v cerkvenih skupnostih duhovnikom, nato, kako skrbeti za bolnike po bolnicah in pa kako priskočiti na pomoč vsem, ki so pomoči in tolažbe po-

trebni zaradi revščine ali pa zapuščenosti in osamelosti. Torej je bil posvečen problemom, kako lajšati trpljenje v raznih oblikah. Tega dne so se zbrali med drugimi slepci. V sredo so pretresali vprašanja delavcev, intelektualcev, dijakov in drugih ljudi v raznih poklicih. Četrtek bodo posvetili perečim problemom družine in duhovniških poklicev. V petek bodo poglobljali vprašanje pokore in njenega pomena v sodobni družbi, zlasti o oproščanju in odpustkih. V soboto se bodo sestali na velikem Trgu Prvega maja v Vidmu pri skupni molitvi in slavnostni maši katoličani skupno z verniki raznih krščanskih cerkva in verovanj. Kajpada bodo predvsem zastopani pravoslavni verniki in njihovi cerkveni voditelji iz Carigrada, Jugoslavije in drugih držav. Navzoči bodo vsi pastirji protestantskih cerkva v Italiji. Velikanski oltar na Trgu Prvega maja bo združeval okoli sebe množice iz Italije in pa vernike iz sosedne Avstrije, Jugoslavije in drugih bližnjih držav. Na tem trgu po govoril tudi papež Pavel VI.

Papež bo omenil tudi slovenske vernike

Beneški Slovenci se bodo zbrali v cerkvi Matere vseh milosti - Madonna delle Grazie,

ki stoji na robu samega Trga Prvega maja, ki jo je postavil v 14. stoletju red servitov skupaj z obsežnim samostanom.

V prvi polovici 19. stoletja so to staro baziliko povečali in ima sedaj razkošno glavno ladjo. Mašo bo bral slovenskim vernikom v tej cerkvi v petek, 15. septembra, na praznik Žalostne Matere Božje goriški nadškof Cocolin, somaševal pa bo videmski nadškof Zaffonato. Tržaškega nadškofa Santina so zaradi starosti in rahlega zdravja oprostili od somaševanja.

Videmska nadškofijska kurija, ki ima te dni prepolne roke dela je v stikih s posebnim poverjenikom slovenskih beneških duhovnikov glede udeležbe slovenskih vernikov iz Beneške Slovenije.

V soboto, na sam dan velikih cerkvenih svečanosti na Trgu Prvega Maja se bodo slovenski verniki iz videmske dieceze in drugi slovenski verniki udeleževali skupno z drugimi narodnostmi maše in drugih svečanosti, pri čemer se v tej velikanski množici raznih jezikov ne bodo izkazovali na kakršen si bodi viden ali slišen način. Pač pa bo po zanesljivih virih papež Pavel VI. omenil v svojem slavnostnem nagovoru tudi slovenske vernike.

Načela evharističnega kongresa in koncila se morajo uresničiti

Če bo prevladal tudi po videmskem evharističnem kongresu res pravi pokoncilski duh, kakor si ga je zamislil papež Janez XXIII., potem bo morala priti do veljave tudi slovenska božja beseda prav v videmski nadškofiji, kakor je prišla ta leta italijanščina po latinščini. In prav tisti, ki so največ grešili pred II. vatikanskim koncilom, ko so zatirali, ukinjali in zaničevali slovensko besedo v cerkvi, bi morali iti vase in popravljati pri zapeljanih slovenskih vernikih Beneške Slovenije nekrščanske zmote, češ da njihovo slovensko narečje ni vredno, da poje, moli in sodeluje v liturgičnih obredih in da se opravlja daritev, maše v njihovem jeziku. Če tega ne opravi, potem ponovno zagrešijo izdajstvo nad sklepi zadnjega vatikanskega koncila in nad samim videmskim evharističnim kongresom, katerega uradni namen je poglobiti in uresničiti načela koncila.

Največja in najbolj krvava olimpiada je končana

V ponedeljek zvečer so se končale v Münchnu najdražje igre v zgodovini športa; bile pa so tudi najbolj krvave — enajst izraelskih športnikov in funkcionarjev je izkrcavalo pod streli fanatičnih palestinskih teroristov. Bile pa so tudi igre, na katerih je bilo nešteto škandalov. Vendar moramo reči, da so bile navkljub vsem tem nevšečnostim največje olimpijske igre v zgodovini človeštva.

Ce vzamemo bilanco medalj, potem je Sovjetska zveza izvojevala kolosalen uspeh: 50 zlatih priča o moči te države na športnem področju. Združene države Amerike, ki so doslej prednjačile na olimpiadah, so dobile le 33 zlatih odličij. Avstrija je med deželami na 31. mestu: z eno srebrno in dvema bronastima kolajnama.

Jugoslaviji je končno uspelo na zadnjih tekmovanjih priložiti si 2 zlati (rokometarji in odlični boksar v polteški kategoriji Mate Parlov), eno srebrno je osvojil rokoborec Čorak, dve bronasti pa sta dobila Nenadić (rokoborba) in Vujin v boks. Jugoslovanski športniki so se tako uvrstili na 20. mesto na lestvici narodov. Tokijski izkupiček 1964 je tako izenačen, vendar so precej zaostali za onim iz Mehike 1968, ko so se domov vrnili z osmimi medaljami, med njimi kar s tremi zlatimi.

Slika desno zgoraj: Lasse Viren (štev. 228) je v finišu na 5000 m dokazal, da je najboljši dolgoprogaš na svetu. To je bila že njegova 2. zlata. — Slika desno v sredi: Nesrečni športnik vzhodni Nemeč Joachim Kirst, je v teku z zaprekami padel čez 2. zapreko, se pri tem ranil ter je moral tekmovanje prekiniti. — Slika čisto desno spodaj: Razantna scena iz rokometne igre med Romunijo in Vzhodno Nemčijo (19:16). — Slika levo spodaj: Novi kralj v lahki atletiki je 24-letni študent prava, Rus Nikolaj Avilon. V deseteroboju je dosegel nov svetovni rekord z 8454 točkami in zlato medaljo. — Slika levo zgoraj: Annele Erhardt (NRD — levo) je osvojila zlato kolajno na 100 m z zaprekami. Njena so-deželanka Karin Aalzer (zraven) je zasedla 3. mesto. Srebro je prejela Romunka Valerija Bufanu. — Mala slika spodaj: Ameriški košarkarji (ZDA) se zastoj veselijo zmage, kajti kmalu potem je žirija odločila, da se morajo igrati še 3 sekunde. V tem kratkem času pa so Rusi dosegli še 2 zmagoslavna koša in s tem tesno zmago 51:50; nazadnje so slavili zmago Rusi (desno).

Zadnja pravda

Spisal J. S. Baar, iz češčine prevedel V. Hybášek 18

Stal je pri oknu kot pribit in naravnost koprnal, da bi ga Adam poklical sedaj v nesreči; z veseljem bi skočil za njega v vodo. — pokazal bi mu, da ima že dovolj te jeze; teh par tednov, kar so si v sovraštvu, se mu zdi že cela večnost... Toda pri Zgornjih ni slišati ničesar, niti miš se ne gane. Najsi bi steklo z očmi prevrtal in glavo z ugibanjem pobelil, bi vendar ne uganil, kaj se godi pri bratu. Strah ga obhaja vsled te tihote. Že je stopil korak, dva, da pogleda k Adamu in povpraša, kaj se je zgodilo, ko ga zvon zadrži na potu. Pokrižal se je — „Vero“ je zmolil; in preden je molitvico dokončal, že vidi prihajati Manco, in tudi ona prihaja v diru, kakor bi jo kdo podil. V tem so pri Zgornjih zaškripala vrata, kot lev se žene Adam naravnost proti vasi in nad Manco. Kaj počne Adam? Smrtnobledo Martinovo ženo je zgrabil za vrat, mikasti jo in vpije, da sliši ves trg: „Ko bi bila moja, ti mrha strupena, na vrat bi ti stopil in te poteptal kakor gada.“

„Martin, ubil me bo,“ je obupno zavpila Manca in deček je začel jokati. „Nekaj strašnega je morala narediti Manca,“ je švignilo po glavi njenemu možu. „Pa naj, — pretepati je vendar ne pustim!“ Kot strela je pohitel na dvorišče.

„Dobro, da si tu,“ ga je pozdravil Adam, „tukaj jo imaš, mrho — ne pa ženo; — in ti nisi več moj, ne jaz tvoj brat —“.

Adam čuti, kako v njem, v njegovem srcu nekaj poka, se ruši in razpada... Nekaj, kar mu je bilo še pred nekaj trenutki ljubo in drago; čuti, da se odpoveduje nečemu velikemu in svetemu.

Tudi Martin stoji kot okamenel. Vsa spravljalnost v njegovi duši je utonila nekam v globočino. — Dobro čuti, da v tem trenutku pokajo in se trgajo spona in vezi rodu in krvi...

Črn prepad je zazijal pri njunih nogah; na njegovem dnu, kamor trdovratno gledata oba brata, se jima zdi, kakor bi se bila za trenutek prikazala stara, siva očetova glava. — Ne, bila je le prevara, omama. Dvignila sta oči od tal, obrnila si hrbet in se razšla temna, brez besede. — — —

„Pri drevescu“ za mizo sedi Martin in pije; pije, da tone v pijači, plačuje godca, daje si igrati in sam poje vedno isto pesem — pesem „o hudi ženi“.

„Ženitev vezitev
te v vozi drži,
iz voze rešitve
od zle žene je nil“

se razlega njegov glas po trgu že hripavo, toda venomer žalostno, žalostno.

VI.

Dolgo časa, celo vrsto nedelj je ostala Porazilova klop v cerkvi prazna, kakor bi se je vsi bali; nihče se ji ni pri-

bližal. Po vsej župnji so sicer vedeli, da ni več Porazilova, marveč da je javna klop kakor druge v cerkvi, toda navada je navada. Nikdar ni sedel v nji noben drugi, vsi so že imeli svoje priljubljene prostorčke in zato nikomur ni bilo mar te ugodnosti. Porazilovi ljudje so se zaradi sramote skrivali zadaj pod korom, in kadarkoli je kdo izmed njih zadel s pogledom na prazno klop, je čutil, kako se mu v duši vnovič odpira rana... Gospod župnik je bil pred nekaj časom obiskal brata; hotel ju je spraviti; spomnil ju je očeta in matere v grobu; možka bi si bila morda dala kaj dopovedati, a ženski ne pa ne odnehata, ne popustita druga drugemu. In ni bilo več tajno, da so izgubili klop in da si je ne bodo mogli očitati, da pri Porazilovih ne bo stal več oltar in da Martin ne bo nosil neba, dokler se oba ne spravita.

„Prej bo prišel Haltrav k Čerhovu, kot se bosta sešla ta dva,“ so sodili sosedje, ki so poznali Porazile. — „To je rod trmoglavcev, ki ne odnehajo, naj že pade glava ali zob.“

Medtem se je priselila na Šumavo dobrodušna mamičca zima. Vsakdo se je že pripravljaj nanjo in se je veselil kot ljubega gosta. Klet je polna krompirja, kad polna zelja, dvorišče polno drv; — mladi in stari veselo pozdravljajo zimo kot rešiteljico od težkega dela. Kakor iz vreče se siplje sneg, teden, dva; to si zima „postilja“, mraz in veter ji pometata pot in kopičita zamete, da dimniki na bajtican komaj še gledajo iz njih, in nekako okrog Brezmadežnega Spočetja je zima v deželi že doma. Trdozamrzla pota bobnijo pod okovanimi coklami, kakor bi bila z jeklom potlakana, v medlem soncu se iskri sneg vrh zametov, da te kar oči bole; gozdovi so odeti v ivje in se stapljajo s sivim nebom, obzorje je vedno ožje, dan krajši, zato pa ozarjajo

Žena je stala ob oknu in prisluškovala. Bila je sama v leseni hiši in je kar tako, ne da bi kaj mislila, strmela na samotno prerijo, kjer je naleteval prvi sneg. Poprej je bila povsem mirna, toda ob čudnem šumu se je nenadoma prestrašila. Mož jo je bil že večkrat pustil samo, tudi po več dni. Toda tokrat, ko je bila slednjič prepričana, da bo dobila dete, je bilo to le nekaj drugega. Zakaj le mu tega ni bila povedala, preden je odšel? Ko pa je imel toliko drugega v glavi! Če bi vedel, da je zanosila, bi gotovo ostal doma. Toda saj je imel že tako dovolj skrbi.

Mary Cholmondeley:

ROKA NA KLJUKI

Spet ga je videla, kako je stal prav ob tem oknu, z rokama na njenih ramah, in ji pravil o tisti stvari z denarjem. Bil je izterjevalec davkov v temle obmejnem pasu in, ko je prinesel debelo vrečo denarja domov, jo je izpraznil v pločevinast zaboj in ga zakopal pod kuhinjski pod.

„Zakaj?“
Da, da, slabe novice. Njun lastni borni prihranek v oddaljeni vasi je bil ogrožen zaradi bančnega zloma. Nujno mora tja, da reši, kar se sploh še rešiti da. Boji pa se ves ta davčni denar vzeti na tako dolgo pot, zato ga je raje doma zakopal. Brž ko bo poskrbel za njune prihranke, se bo odpeljal v mesto in oddal davek pri državni banki.
„Obljubi mi, da ne boš šla nikamor iz hiše, dokler se ne vrnem,“ je rekel, „in tudi nikogar ne pusti v hišo, pod nobenim pogojem!“

„Obljubim ti,“ mu je odgovorila. Sedaj je bilo že nekaj ur od njegovega odhoda, mračilo se je, sneg in tema sta ogrinjala samotno hišico — in nenadoma je zaslišala čuden šum. Ni bil veter: poznala je šume, ki jih je povzročil veter, bili so, kot da bi kaka roka otipavala zaprta okna in vrata. Ne, to, kar je slišala, je bilo trkanje, slabotno, toda vztrajno trkanje. Če je pritisnila lice tik ob okno, je lahko opazila moško postavo, ki je slonela ob hišnih durih. Hlastno se je odtrgala od okna, stopila k polici in vzela enega moževih samokresov, ki je ostal tam; drugega je bil vzel s seboj in na nesrečo tudi naboje — samokres je bil neuporaben. S praznim orožjem v roki je odhitela k zaklenjenim vratom.

„Kdo je?“ je zaklicala.
„Jaz sem, ranjen vojak. Izgubil sem se in ne vem več dalje. Za božjo voljo, pustite me v hišo.“
„Morala sem obljubiti možu, da nikomur ne odprem, dokler se ne vrne,“ je rekla žena.
„Potem moram tu pred vašim pragom poginiti.“
Nekaj časa je bilo tiho. Nato je pričel spet

prosičati: „Odprite vsaj vrata in me pogledajte, pa boste videli, da vam ne morem ničesar storiti.“

„Tega mi mož ne bo nikdar odpustil,“ je zajokala, toda spustila ga je v hišo. Bil je na smrt izčrpan, visok, podhrtevajoč fant, s snegom na bledem licu in na obvezani roki.

Posadila ga je na možev stol ob ognjišču, mu umila rane in jih na novo prevezala. Pounudila mu je večerjo, ki jo je bila pripravila zase; ko je pojedel, mu je v kamrici naredila ležišče iz vreč in odej. Ulegel se je in v trenutku zaspal.

Toda ali je zares spal? Ali pa je samo

čakal, da se bo tudi sama spravila spat?

Vsa nemirna od mučnega pričakovanja je hodila po svoji sobi sem ter tja. Vse je bilo tiho, le iz peči je bilo slišati šibko prasketanje ognja. In potem... čisto tih, kljuvajoč šum, malenkosten, toda neumoren, ki je izdajal določen namen. Šibek kot glodanje miške. Tiho je odprla vrata in se nagnila čez spečega vojaka. Kazalo je, da res spi.

Tiho je zaprla sobo in komaj je bila na hodniku, je spet zaslišala isti šum. Sedaj je spoznala, kaj naj bi to pomenilo: nekdo je poskušal vlomiti ključavnico hišnih vrat.

Iz moževe skrince z orodjem je vzela velik nož z zatikačem in se spet splazila k ležišču spečega tujca. Potresla ga je za ramo in stokajoč je odprl težke veke.

„Poslušajte!“ je zašepetala. „Nekdo pokušava vlomiti. Morate mi pomagati.“

Vsakdanja pot v šolo

Ura je pet in budilka neusmiljeno drdra. Jezna sem nanjo in jo preslišim. Samo pet minut bom še v postelji, potem pa bom zares ustala, si mislim. Obrnem se in zaspim, dokler me ne zbudi mamini glas:

»Vstani že vendar, saj boš zamudila avto-bus!« Pogledam na uro in prebledim. Pol šestih je že, zunaj pa je še tako mračno in megleno. Ptice žalostno žorgolijo jutranjo pesem; tudi zuborenje potoka slišim.

Zdaj gre zares, kajti pripravljena moram biti v desetih minutah. Tekam iz kota v kot in ne najdem nobene stvari, ki jo želim: »Mama, kje je moja...« Te in podobne besede dobesedno dežujejo iz mojih ust. Nerodna sem vedno bolj. Končno se zapletem še v preprogo in padem. Udarila sem se in prst me precej boli. Hočem se počesati, pa sem tako nerodna, da zlomim glavnik. Vse mi gre narobe.

Ko končno mislim, da sem pripravljena za odhod, pa nikjer ne najdem gumijastih škornjev. Kaj zdaj? Preiščem vse kote, po-

„Zakaj neki bi kdo tu vlamjal?“ je zamrmral še ves omočen. „Tukaj vendar ni ma kaj odnesti.“

„Pač! V kuhinji pod podom je skrit cel kup denarja.“ Komaj je to izgovorila, bi si bila najraje odgriznila jezik.

„Vzemite mojo pištolo,“ je rekel vojak. „Streljati znam samo z desnico in ta zdaj ni za rabo. Dajte mi vaš nož.“

Trenutek je oklevala, toda ko se je spet zaslišal šum od vhodnih vrat, je hitro pristala na zamenjavo in stisnila nož v njegovo levico.

„Vi prevzamete prvega, ki bo prišel noter,“ je rekel. „Ostanite tik vrat in v trenutku, ko se bodo odprla, streljajte. Tu imate šest nabojev. Streljajte, dokler ne bo na tleh in se več ne zgame. Jaz bom za vami z nožem počakal drugega.“

Bilo je temno kot v rogu. Potrkavanje je prenehalo, nato je nekaj zavijalo in škripalo. Ključavnica je popustila. Vrata so se odprla in moška senca se je zmuznila skozi njega.

Za trenutek se je postava velikega moža jasno odražala od snega in žena je sprožila. Mož je padel, pa se je takoj spet pobral. Ustrelila je še enkrat. Zvrnil se je, se s težavo dvignil na kolena in ona je sprožila tretjič. Možak se je počasi obrnil, padel z licem proti zidu in se ni več ganil.

Vojak se je nagnil naprej in olajšan siknil kletvico skozi zobe. „Torej je bil le eden,“ je rekel. „Dobro ste streljali, res.“

Obrnil je mrtvega na hrbet in videla sta, da mu lice zakriva krinka. Žena je pristopila in gledala, kako jo je vojak potegnil mrtvecu z obraza.

„Ga poznate?“ je vprašal.

Odkimala je.

„Ne poznam ga,“ je rekla. In z očmi, ki so bile vse trde od napora, da prikrijejo vsak občutek, je strmela navzdol v moža, ki se je bil vrnil, da bi oropal samega sebe — v obraz svojega moža.

tem pa jih šele odkrijem pred vrati, kamor sem si jih pripravila.

Kazalec na budilki se neusmiljeno premika dalje. Zdaj manjka do šestih samo še deset minut. Hitro vzamem torbico in mrežo s čevlji ter odhitim po stopnicah.

Dokler je cesta še lepa, lahko hitro hodim, a kaj, ko ne za dolgo. Avtomobili ne prestando vozijo, zdaj v eni, zdaj v drugi smeri. Komaj se jim umikam. Kmalu pridem do velike luže in kot nalašč pripelje neki tovornjak. Sama pri sebi pomislim, da sem izgubljena. Toda zmotila sem se. Šofer je bil toliko olikan, da mi je dal prednost. Kmalu me dohiti drugi kamion, poln delavcev. Nekaj me sprašujejo, pa jim ne odgovorim. Za mano je spet kolona avtomobilov. Čisto zadaj vozi poltovorni avtomobil. Obrnem se stran, ko pripelje mimo. Voznik ustavi in me povabi k sebi. Ne, nikoli se ne grem peljat več z njim. To sklenem in grem dalje. Šofer opazi, da ga nočem poslušati. Požene motor, še enkrat pogleda nazaj in

LEPA JESEN

KODER SE VOZIM
IN KAMOR GREM,
VSEPOVSOD VIDIM
PRELEPO JESEN.

SONCE JUTRANJE
NA ZEMLJO ZARI
IN V BARVAH NEŠTETIH
GOZDOVE ZLATI.

LE KDO BI NASLIKAL
PRELEPI TA SVET?
NE BI GA OPISAL
NAJBOLJŠI POET!

NJIVE SO PRAZNE,
SPRAVLJEN JE SAD.
TODA ŠE TOPLO JE:
BO SPET POMLAD?

O, DA BI OSTALO
ŠE DOLGO TAKO!
V JESENI ŽIVLJENJA
NAJ NAM BO LEPO!

odpelje. Morda se je spomnil prejšnjega dne, ko sem ga udarila. Morda si je mislil kaj drugega...

Blato je vsepovsod in še rahlo je začelo deževati. Po cesti mi drsi, komaj še hodim. Pogledam na uro in ugotovim, da imam še dovolj časa do odhoda avtobusa. Oddahnem se in začnem hoditi počasi. Čez dobrih pet minut že sedim na avtobusu in pre-mišljam, kaj se mi je vse pripetilo.

Autobus se počasi polni. Sedeži so že vsi zasedeni. Slab zrak je. V zadnjem hipu prihitim še mlada mamica z dojenčkom. Odstopim ji sedež. Gledam malčka v njenem naročju, smili se mi. Mlada mamica pa mi pove, da ga nese v bolnišnico.

Kmalu dobim sedež čisto spredaj. Nekaj (Nadaljevanje na 8. strani)

Za dobro voljo

Sedela je pri večerji zraven znanega pisatelja in se čutila dolžno spregovoriti besedo o njegovih najnovejših knjigah.

„Zlasti konec je na moč imeniten!“ se je navdušila.

„In kaj mislite o začetku?“ je vprašal pisatelj.

„Tako daleč še, na žalost, nisem prišla.“

Dva vinska bratca se pogovarjata. „Če bi midva imela ta denar, ki sva ga že pogrnala po grlu!“ „Kajne — to bi ga pila!“

„No, kako se kaj počutiš v zakonu?“ „Imenitno! Z ženo sva si lepo razdelila čas. Dopoldne dela ona, kar hoče, popoldne pa jaz, kar ona hoče!“

večeri s plapolajočo lučjo smolnatih derenic naše vasa- valce... Spomladi, poleti in jeseni se razlezejo naši ljudje vsak po svojih opravkih kakor mravlje. Za trdim delom gredo v gozdove, na travnike, polja in v svet, od jutra do noči so sužnji dela, ki jim jemlje spanje, jim ne privoščijo počitka, jim krati veselje. — Zato jim pa vse to bogato nadomesti dobrotna zima. Shajajo se, mladina skupaj, starejši skupaj, kakor komu bolj ugaja, na prejo in pukanje perja, kjer čitajo ali pojejo, pripovedujejo ali igrajo na harmoniko, pogostoma pa tudi pusté delo in kar bosí zaplešejo...

Samo obojni Porazilovi se ogibajo ljudji. Adam in Dodlič- ka res hodita h krojačevim, toda to nobeno pravo vasova- nje ni, ker presti se tam ne sme, da ne bi pezdir letel na krojaško blago; s smolnicami se tam ne sveti, ampak s smrdljivo petrolejko v stekleni krogli, pri kateri sedi sklju- čeno stari krojač z zelenim senčilom na očeh in z naočniki na nosu. Včasí, če ima pred prazniki preveč dela, mu po- maga Dodlička, toda nič več ji ne šviga iglica med prsti ta- ko kakor prej. Sicer pa šiva bolj zase kakor za očeta. Vse staro in strgano je že popravila in sedaj šiva za zalogo. Vé, česar še nihče ne vé, da bo nekako po žetvi — če Bog da — zopet zajokalo doma. V par letih že v tretje. Poredno se smehlja in veze ognjeno rdečo kapico.

„Za koga pa šivaš to?“ vpraša mati.

„Sama ne vem, ali dekletu ali fantu,“ pravi Dodla in pregrizne z belimi zobčki nit. „Sedaj bi bila deklica na vr- sti,“ si misli Adam pri peči.

„Moj Bog, Dodla, komaj ti en otrok skoči iz naročja, že zopet drugega pestuješ,“ jo pomiluje mati, „saj vas bo kma- lu polna hiša.“

„Odpremo še čumnato, mati, nič se ne bojte,“ se veseli

Adam in gre zadovoljno z Dodlo domov. Na hrbtu nese spečega Adamka, žena pa pestuje v veliki ruti zabubljeno Dodličko. Mrz je pa tako, da kar drevje poka.

„Uboga Manca, to prestaja nekaj mraza v podstrešju,“ pomiluje Dodla svakinjo.

„Ta ženska ima greh; greši nad svojim otrokom, nad seboj in nad možem. — Martina je pokvarila, da hodi v vas k ‚drevescu‘ in se je pijače navadil —“

Toda oba sta se motila. Manca tisti večer ni spala v podstrešju in Martin ni sedel pri „drevescu“. Oba sta bila v sobici in sta molila pri goreči mrtvaški sveči in pričako- vala zadnje ure Mančine matere... Tudi oče je hiral, po- legal, o sapi tožil in prosil ženo, naj ga ne zapusti, kaj bi počel brez nje. S prestrašenimi očmi je gledal Manco, ka- kor bi se je bal. Manca se ni menila za njegovo tarnanje. Umerjeno, strogo je molila rožni venec, izgovarjala eno „Češčeno Marijo“ za drugo; s palcem in kazalcem je otr- nila od časa do časa kadečo se svečo, pogledala na ma- ter in začela moliti prošnjo.

Smrt je usmiljena. Z neslišnimi koraki je prišla v hišo, nihče je ni opazil, da stoji že tesno pri glavi starega Ga- šperja, in šele potem, ko je ugasila svečo njegovemu živ- ljenju, je pristopila k njegovi stari ženi...

V Klenci visi zunaj cerkve, pa vendar še pod njeno streho, mrtvaški zvonček. Takoj zjutraj, ko je odzvonilo dan, a je tema kraljevala še vsepovsod, se je razjokal s svojim „Pojd‘ domov! — Pojd‘ domov!“ Martin je stal pri križu pod njim in zvonil. Zeblo ga je v noge in mrz mu je lezel za nohte; roke so mu postajale trde, vrv je bila mrzla ko led, toda Martin je krepko zvonil zadnjo uro. Spomnil se je, kako je tu stal zadnjič pred tremi leti in

zvonil lastnemu očetu. Tudi Gašperjeva dva sta si to zaslu- žila, ubijala sta se pri njih dovolj in pošteno delala; pri Mancí pa nista mogla pomagati. Morda si niti sama ne more pomagati. V krvi mora imeti to lakomnost, zavist in jezo. Nihče je ne bo prenapredil, najbolje je, pustiti jo in se ne brigati zanjo.

V Klenci so se ljudje spominjali podobnih slučajev, da sta se mož in žena skupno preselila s sveta. Makasek je pokopal v enem tednu svoje starše — Zagorjan tekem dveh dni, a skupen pogreb sta imela le stari Golob in Go- lobovka. In sedaj se je zopet pripetil tak spomina vreden dogodek. Že zaradi te okoliščine in pa zato, ker pozimi ni posebnega dela, je šlo za Gašperjevim pogrebom vse, kar je le moglo.

Počasi so ljudje že pozabljali na sovraštvo bratov Po- razilov. V njihovo klop v cerkvi so že sedele stare ženice, kakor bi se ne bilo nič zgodilo. Martin je sicer hodil v gostilno, pa saj je lahko hodil: ima samo enega otroka, denar nosi v hranilnico, njiv je še prikupil in gospodar- stvo mu gre vse po sreči, da je veselje.

Nasprotno je pa Adam na slabšem. Res je, da ima sto- krat boljše in lepše ženo kakor je Manca, toda krasota še ni vse in dobrota ne pomnoži premoženja. Pri delu je Manca trikrat prekašala Dodlo, tudi če bi Dodla ne bila pestovala otroka za otrokom... Adam ni bil vsemu kos, de- narja ni bilo toliko, da bi ga bil mogel razmetavati; naje- matni ljudi za vsako malenkost pa tudi ni kazalo; polja pa ne ogoljufaš: dobro pozna mačeho in pravo mater in vrača milo za drago.

(Dalje prihodnjič)

TV tedenski program TV

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 17. 9.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji. — PONEDELJEK, 18. 9.: 13.45 Informacije — Kulturna panorama. — TOREK, 19. 9.: 9.30 Za vsakega nekaj. — 13.45 Informacije — Šport od tu in tam — Otroci, poslušajte! — SREDA, 20. 9.: 13.45 Informacije — Ob 120-letnici rojstva Janka Kersnika — Zbori pojejo. — ČETRTEK, 21. 9.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom. — PETEK, 22. 9.: 13.45 Informacije — Za prijeten konec tedna. — SOBOTA, 23. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

NEDELJA, 17. septembra: 15.45 Za otroke od 6. leta naprej: Daktari — 16.35 Za družino: Traller — 17.25 Operni vodič: „Lucia di Lamermoor“ od Gaetana Donizettija — 17.55 Pasje zgodbe, lahko noč za najmlajše — 18.00 Stoletje kirurgije — 19.00 Čas v sliki z vprašanjem tedna — 19.30 Šport — 20.10 Kristjan v času — 20. 15 Fritz Mullar-revija (1) — 21.15 Emil Gilels-klavir — 22.15 Čas v sliki — nočna izdaja — Šport — nočna izdaja.

PONEDELJEK, 18. septembra: 18.00 Otrok s ključem — 18.25 Pasje zgodbe, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Bonanza — 21.10 Poštni predal 7000 — 21.25 V dirkalnem taboru — 22.25 Čas v sliki — nočna izdaja.

TOREK, 19. septembra: 18.00 Walter in Connie: Tečaj angleškega jezika — 18.25 Pasje zgodbe, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — Južno Tirolsko — 18.55 To je moj svet — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Sestanek z živaljo in človekom — 21.05 Ferdny in Ferdinand — 22.20 Čas v sliki — nočna izdaja. Šport.

SREDA, 20. septembra: 10.00 Televizija v šoli: Naša pot v šolo — 10.30 Zvok po človeški roki — 11.00 Program za delavce: Na sledi belih bogov — 16.30 Za otroke od 6. leta dalje: Kozel

— 17.15 Mala risarska umetnost — 17.40 Veronika — 17.45 Za otroke od 11. leta dalje: Antena — 18.00 Tečaj francoskega jezika — 18.25 Pasje zgodbe; lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Kuhinja v televiziji — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Obzorja — 21.05 Menjava divjadi — 22.30 Čas v sliki — nočna izdaja.

ČETRTEK, 21. septembra: 10.00 Televizija v šoli: Domače gore — 10.30 Cerkevna glasba danes — 11.00 Fizika za vse — 11.30 Tako gospodari ustanova z zlatom — 12.00 Mongolija — 18.00 Tečaj italijanskega jezika — 18.25 Andi, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Šport — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Dalli-dalli — 21.35 Čas v sliki — nočna izdaja — 21.45 Človek in umetna figura.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

NEDELJA, 17. 9.: 9.20 Otroška matineja — 10.15 Poje Srečko Kosovel iz Ajdovščine — 10.45 Prenos slovesnosti ob 25-letnici priključitve slovenskega Primorja — 12.30 Mestece Peyton — 13.20 TV kašipot — Nedeljsko popoldne — 18.05 Precep — Italijanski film — 20.00 TV dnevnik — 21.05 Festival športnih in turističnih filmov v Kranju — 21.30 Športni pregled — 22.00 Proslava v Cerknem — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 18. 9.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 TV v šoli — 10.30 Angleščina — 10.45 Nemščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 15.40 Angleščina — ponovitev — 15.55 Nemščina — ponovitev — 16.10 Francoščina — 17.45 L. Suhodolčan: Medvedek na obisku — II. del — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Kremenčkovi — serijski barvni film — 18.55 Mozaik — 19.00 Šahovska olimpiada — prenos — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Žena in otrok — TV drama — 21.25 Kulturne diagonale — 22.15 Poročila.

TOREK, 19. 9.: 9.35 TV v šoli — 10.40 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 15.35 Ruščina — ponovitev — 15.55 TV vrtec — 16.10 Angleščina — 17.50 Zlata goska — pravljica — 18.05 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Od zore do mraka — 19.05 Prvine likovnega ustvarjanja: Osnove — II. del — 19.25 Odkritje televizije — II. del — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Pajkova taktika — italijanski film — 22.15 Glasbeni nokturmo — ... Poročila.

SREDA, 20. 9.: 8.20 TV v šoli — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 17.50 Vitez Vihar — serijski film — 18.15 Obzornik — 18.30 Jazz na ekranu — 19.05 Na sedmi stezi — 19.30 Naš ekran — 20.00 TV dnevnik — 20.35 RTV konferenca — 21.35 Goldoni-Rupel: Primorske zdrahe — II. del — 22.50 Poročila.

ČETRTEK, 21. 9.: 9.35 TV v šoli — 10.30 Angleščina — 10.45 Nemščina — 11.00 Francoščina — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 15.40 Angleščina — 15.55 Nemščina — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Danes sem astronaut — oddaja iz serije Primožev dnevnik — 18.15 Obzornik — 18.30 Vsi vlaki sveta — serijski film — 19.00 Mestece Peyton — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Četrtekovi razgledi — 21.35 G. Neveux: Vidocq (Človek s sto imeni) nadaljevanje in konec — 22.00 B. Ipavec: Serenada — 22.20 Poročila.

Mrtvim v spomin, živim v opomin

Spominska svečanost na Ljubelju

Nacistični in fašistični krvniki niso bili izbirčni pri sredstvih, kako bi tlačili in še bolj sramotili „premagane“ narode. Koncentracijska taborišča so bila posejana po raznih krajih Evrope. Najbolj zloglasna tovarna smrti je bil Auschwitz na Poljskem. Pod Ljubeljem so ustanovili podružnico kaceta Mauthausen. Zaporniki so morali graditi predor skozi Ljubelj. Že leta opominja pretresljivi spomenik pri Sveti Ani na grozote tistih mračnih dni.

Zadnje nedeljo se je zbralo nad 5000 nekdanjih zapornikov, deportirancev, borcev in drugih na kraju nekdanjega ljubeljskega kaceta, da bi se poklonili spoštovanju vrednemu spominu žrtev nacističnih krvolokov. Prostor so že deloma uredili kot pomnik poznejšim rodovom. Odkrili so tudi 31 spominskih plošč z imeni kacetov po Nemčiji, Italiji in raznih krajih zasedene Evrope.

Proslave so se udeležili zastopniki družbenopolitičnega življenja iz Slovenije, drugih republik Jugoslavije, iz slovenskega zamejstva in delegacija iz alzaškega mesta Sainte Marie aux Mines (Markirche), ki je pobrateno s Tržičem, pod vodstvom župana Paula Baumanna, ki se je v imenu svojega kraja poklonil spominu vseh žrtev rjavega nasilja.

Glavni govornik je bil Bogdan Osolnik, podpredsednik republiškega odbora Zveze združenj borcev. Poudaril je, da je ostalo zadržanje jugoslovanskih jetnikov v častnem spominu pri drugih sotrpinih iz raznih krajev Evrope. ZZB se prizadeva, da bi bili borci in žrtve nacističnega nasilja deležni tudi družbene skrbi, ne samo priznanja. Opozoril je, da ZR Nemčija do danes še ni izpolnila vseh odškodninskih obveznosti do Jugoslavije. Seveda krvnega davka 950 tisoč Jugoslovancev, ki so umrli in padli za časa nacistične strahovlade, ni moč poravnati z denarjem; toda Nemčija je plačala drugim državam vse, samo Jugoslaviji ne. Dotaknil se je tudi odnosov Jugoslavije do Avstrije. Slovinci na Koroškem morajo trpeti hudobno diskriminacijo. Nacionalistična nestrpnost je še živa, Avstrija noče izpolniti obveznosti iz državne pogodbe, politika raznarodovanja se nadaljuje. Zveza borcev je že večkrat jasno pokazala, da je močno zainteresirana za zaščito slovenskega življa

v zamejstvu. „Ker v Jugoslaviji podpiramo enakopravnost ter spoštovanje vseh narodov in narodnosti, imamo toliko večjo moralno pravico opozoriti na težave manjšin v sosednjih državah.“ Osolnik je zaključil svoj govor z opominom: „Naj te plošče ob mednarodni cesti spominjajo popotnika, katerekoli dežele, da je utrjevanje miru, solidarnosti in prijateljstva med narodi edini pot, da se ne ponovi v vojni prestano človeško gorje.“

Proslavo so zaokrožili pihalni orkesteri iz Tržiča, mešani zbor „France Prešeren“ iz Kranja (vodi Peter Lipar) ter recitacije pesmi, ki nas spominjajo na tiste strahotne dogodke. Najbolj pretresljiva in kričeča bila prav pesem „Auschwitz“, v kateri izpoveduje Lojze Krakar grozotne občutke doživljanja v tem taborišču smrti.

Manjšinski kongres v Trbižu uspel!

(Nadaljevanje s 5. strani)

ŽUPAN MESTA TRBIŽ
ERBERTO ROSENWIRTH JE DEJAL:

„Da respektiramo metodo miroljubnega sožitja in pospejujemo duh tega sožitja, govorji občinsko zastopstvo našega mesta najboljše stike s Koroško in Slovenijo v pričanju, da izmenjava izkustev na vseh področjih to prijateljstvo utrjuje in pogloblja medsebojno spoštovanje in spoznavanje.“

Iz teh vidikov smatram, da je določitev našega mesta Trbiža za ta kongres posebej čena, ker izkazuje ne samo prostorno, marveč tudi po načinu sožitja neko metodo, neki model, ki je posnemanja vreden.

V tem duhu želim udeležencem srečanja mednarodnih delegacij v imenu mesta Trbiža popoln uspeh.“

Na slavnostni večerji, na katero je vabil gospod župan, je še posebej naglasil, da bi bilo posrečeno, če bi FUENS sklicala vsemanjšinski kongres pravtako v Trbižu.

Vsakdanja pot v šolo

(Nadaljevanje s 7. strani)

Časa sedim mirno in gledam ljudi na cesti. Kdaj pa kdaj obrišem motno šipo. Peljemo se ob kalni in deroči reki. Deževne kapljice enakomerno udarjajo ob šipo. Poslušam hove udarce in opazujem igro valov. Reki skoraj vidno narašča. Na nekaterih mestih je že na enaki višini kakor cesta. Obetaj se poplave. Kmalu moramo čez reko. Neko liko me je strah. Šofer stiska zobe in previdno vozi čez most. Pogledam ga. Na čelu imajo znojne kaplje.

Autobus se nenadoma ustavi. Pogledam naprej in vidim, da sega voda že kakšnih 10, morda dvajset centimetrov nad cesto. Šofer preiščuje, kaj naj stori. Na pomoč mu pride sprevednik. Skupaj skleneta, da bosta šla čez. Sprevednik opozori potnike, naj ne delajo panike. Šofer stisne zobe in požene motor. Autobus vozi po vodi. Še malo, pa bomo zunaj, si mislim. Pa ni bilo tako. Voda je nekoliko brizgnila v autobus. Potniki smo preplašeni. Čez nekaj dolgih minut pa smo vendar na suhem. Iz autobusa teče voda. Šofer si briše znojno čelo in se zmagoslavno smehlja.

Izstopiti bom morala. Pripravim si dežnik in popravim plašč. Hladen zrak nas sprejme, ko izstopimo. Vsi hitimo, posebej še tisti brez dežnikov. Ko se znajdem na šolskih stopnicah, se oddahnem. Pred mano je še pet ur pouka in potihno upam, da bo šlo vse po sreči.

MAGDA

Betonske izdelke in gotove gradbene dele, Katzenbergerstropce, Purator čistilne naprave, Leca votle opeke in Leca opeke za dimnike ugodno nudi tvrdka

Ing. Alois Leeb

Wolfsberg - Priel, telefon 0 42 52 — 28 78
Köttmannsdorf - Kotmara ves, telefon 0 42 22 — 79 11 17

STIHL 050AV

eine Universalsäge für die Waldarbeit. 5,5 DIN PS stark und 9,8 kg leicht, außerdem hat sie den vibrationsdämpfenden STIHL-AV-Griff.

Gospodarski in poljedelski stroji — traktorji — motorne žage in vsi nadomestni deli — kuhinje — kuhinjski stroji in vse za gospodinjstvo — otroški vozički — televizijski in radioaparati — šivalni stroji — motorna kolesa — mopedi — mladinska kolesa za birmo

najugodnejše pri domačem podjetju

Johan Lomšek

ŠT. LIPŠ — TIHOJA 2

9141 Eberndorf — Dobrla vas

Telefon 0 42 37 — 246

Oglejte si zaloge in kupite ugodno!

Pomladna damska moda

Scheibel

v veliki izbiri v strokovni trgovini

Klagenfurt-Celovec, Kramergasse 11
Telefon 83 3 95

KMETIJSKE STROJE VSEH VRST

VAM NUDI PO UGODNIH CENAH

Trgovina

Adolf in Katarina KRIVOGRAD

9143 Šmilhel pri Pilberku

Telefon 0 42 35 - 34 1 97

POHIŠTVO ZA DOM IN GOSTE

Rutar - Center

A 9141 Dobrla vas — Eberndorf
Telefon 0 42 36 — 281